

628 Disputatio XXV. De Cælo, & statu Beatifico.

oppositam sententiam tenere videntur presertim verò Augustini, Ambrosii, Josphi, Euthimi, Lactantii, Victorini, & Bernardi, ac etiam aliorum, quorum testimonia referunt Recentiores, & filialium, Brancatus noster loc. cit. Ad haec omnia primo responderi potest responso generali, quod loquuntur de beatitudine consummata, & completa animi, scilicet corporis, hac enim in Beatis non erit, nisi post diem Iudicii; quod si aliqui ipsorum etiam de sola anima beatitudine id senserint, parum de hoc curandum est hoc tempore post Ecclesiastis definitionem, anteā enim erat uniuscuius permisum propriam proferre sententiam, & in suo sensu abundare, ac post talem definitionem hæc est contraria afferre. In specie li verò de pœnitentiis Patribus loquendo Beganus tract. i. c. de Beatitudine qu. 22. sit, quod re vera tres ex illis oppositam sententiam docuerunt Euthimus, Lactantius, Victorius, sed eorum auctoritatē non esse magis momentū, nam Euthimus Graecus est, & scriptis circa annum 1180, quo tempore Gracianus Scholasticus, Lactantius vero multos errores habent, & magis Ciceronius, quam Sacra Scriptura operam dedit, & tandem Victorinus fuit quidem vir Sanctus, sed parum doctus Hieronymo teste in Epistola ad Magnum Oratorem Romanum, Ambrosius, & Justinus commode explicari possunt de beatitudine completa, & consummata animi, & corporis, quæ erit, quando totus homo erit beatus in anima, & corpore, hoc enim siquicunque diem iudicij differendum est, Bernardus etiam quamvis in aliquibus locis ita sensu videatur; in aliis locis tamen clare nobiscum sentit, & eum communī Ecclesiæ sensu, ut pluribus ostendit Brancatus loc. cit. 167. & presertim tert. 3. de omnibus Sanctis tres staves distinguunt Sanctarum animalium, primum in corpore corruptibili, secundum extrâ corporis, tertium in beatitudine consummata, primum in tabernaculo, secundum in atrio, tertium in Domine Dei, fed respâ nobis non dissentit, liquidem aperte fatetur ibidem animas in secundo statim, & quo hic est sermo, jam accepit singularis folias, sed nondum velliri duplicitus modo superius declarato. Solum de Augustino non est aliqua difficultas, de qua plura discutitur Brancatus loc. & multa altera loca, in quibus nobiscum sentit, & Beccanus breviter inquit ad summum ex eo colligi. Primum quod aliquando dubitaverint, non quidem de beatitudine, sed vi visione Dei, sed de loco, in quo sunt anime iustorum ante resurrectiōnē præsertim lib. 19. Confess. c. 3. & lib. 2. qu. Evang. qu. 38. Secundum, quod potest non dubitaverit, sed afferaverit animas beatiorum esse in Cœlo, ut lib. 26. de Civit. Dei. c. 1. S. Tertio, quod etiam tenetur animas iustorum videtur Deum, addiderit tamen lib. 12. de Genes. ad litteram cap. 36. non ita perire videtur, quod non est ratione, sed ab intensione, aut remissione meritorum huius vita, & anima beata talis desiderium non habet, nisi conformiter ad Dei voluntatem, atque idem operationem circa ipsum impetrare, vel retardare non potest, si nec ne perficie visionis beatificis impetrare in Angelis per curam, quod ne nobis gerunt. Quare predicta ratio in oppositum adducta ex Div. Augustinum probat solum secundum afferti patem, scilicet vi visionem beatam futuram post corporum resurrectionem accidentaliter, & extensivè perfectiore, non vero substantialiter, aut intensivè, ita Valentia, Tannerus, Beccanus, Lezana, Capensis, & alii Recent, passim, & hoc etiam Concil. Florent. indicare voluit loc. cit. dum dixit. Convenit inter Gracos, & Lazinos animas ante corporum resurrectionem perpetua felicitate fructu, licet perficiunt postea.

DISPUTATIO XXV. DE COELO, ET STATU BEATIFICO.

QUESTIO PRIMA.

De Beatitudinis humanae essentia,
& existentia.

Cum confer ex parte Disput. de Purgatorium, ac certum esse & tamquam de fide tenendum, animas nullorum post dilectionem ex mortali corpore, si nihil purgandum habuerint, statim, si autem aliquid purgandum habuerint, cum purgata, & expiate fuerint, in Coram transferri, & essentiali beatitudinem, sive visionem, & fruitionem Dei ibi consequi, in presenti Disput. de statu Beatorum, ac eorum beatitudine discordantem est, quantum ad ea præterita, quæ ad moralitatem spectant, nam attinentia ad speculacionem, & questiones scholasticas jam sufficienter, & ex professo tractavimus l. 1. fent. disp. 6. de visione beatæ. Supponimus autem hic ex communī SS. Patrum, ac Theologorum doctrina Beatitudinem esse summum bonum hominis, quo obtinet appetitus satiator, & quietus, quia beatitudo, & scilicet misteria opponuntur, ideoque perfecta beatitudo, de qua nullum hic agere intendimus, omnem miseriam, atque defectum excludere debet; hæc autem non excluderet, nisi summum bonum esset, quia omnes, quod est infra summum bonum, defectum aliqui boni in se includit, ac proinde appetitus humanum perfectè, & complete satiare non potest.

Beatitudinis nomen plures habent acceptiones, quandoque enim sumunt pro statu illo, in quo rationales creature sunt beatæ, quo sensu definitur à Boetio lib. 3. de Consolat. quod Beatitudine est status omnium bonorum aggregatione perfetus; aliquid quando fertur pro ea re, vel forma, per quam creatura rationalis beatificatur, quo sensu à Theologis communiter definitur, quod: Beatitudine est illud summum bonum creature rationale, que adepto eius appetitus satiator, & quietus, ut modo dictum est, & in hoc sensu dividitur beatitudo in objectivam, & formalem, objectiva est illud summum bonum, cuius possessione beatificatur, formalis vero est ipsa conformatio, seu possessio illius summum boni. Et quidem

QUESTIO I. ARTICULUS I.

629

ratio beatitudinis magis propriæ beatitudini formalis competit, quam objectiva, magis enim propriæ beatificatur ipso usu, seu possessione rei, quam ipsa re, ab usu enim formaliter, & interioriter beatificatur, & denominatur, & rite autem objectiva tantum, & exterioriter unde in communī modo loquendi beatitudo formalis vocatur objectiva, beatitudo autem objectiva vocatur nostra beatitudine objectum.

ARTICULUS PRIMUS.

In quo consilie beatitudo hominis objectiva, & quomodo attingi possit.

Primò plerique Philosophorum in possessione boni creari beatitudinem statuerunt, alii enim in bonus interior, sive anima, ut in principatu, potestate, aur domino, sive corporis, ut vestitudine, delitio, delectationibus, alii in exteriori, ut divitiae, honoribus, gloria, fama, &c. beatitudinem hominis collocaverunt. Et quidem Stoici quorum Princeps fuit Zenon dixerunt beatitudinem in virtutibus animi confondere, ut referit D. Augustinus lib. 13. de Trinitate c. 4. & lib. 14. de Civitate Dei c. 2. Epicurei quorum Princeps fuit Epicurus, luminis hominis bonum, & beatitudinem in voluntatibus corporis constituerunt ex D. Augustino loc. cit. Academici, quorum princeps fuit Plato, in bonus anima, & corporis simili beatitudinem & luminis bonum posuerunt, ut referit idem D. August. lib. 19. de Civit. cap. 3. Mahometani vero ex Avicenna lib. de Almahad. cap. 1. in corporis voluntatibus beatitudinem statuant, & in hoc ab Epicureis discrepant quod isti anime immortalitatem negant in presenti vita beatitudinem collocabant, illi vero immortalitatem anime fatentes in alia vita constituerunt. Veritas tamen non solum Catholica, sed etiam naturali lumine nota est, illud bonum, cuius possessione beatificatur, & ratio est, qui beatitudine objectiva, ut dictum est, illud bonum, quod appetitus nostrus satiare potest, sed solus Deus nos facere potest, quia nisi solus est summum bonum, ut patet ex illa plal. 16. Tunc satiarob, cum apparuerit gloria tua, & psal. 102. Quis regnos nobis defiderunt tuum, unde Augustinus 1. Confess. c. 1. dicit: Ecclisianus Domine ad te, & inquietum est cor nostrum donec respondeas nre, & ideo psal. 32. dicitur: Beatus gen, cuius fit Dominus Deus eis, & plal. 143. Beatus populus, cuius fit Dominus Deus eis, psal. 82. Beatus qui habitant in domo Domini, & plal. 30. Quam magna misericordia dñe dñe 102. Domine, quam abscondit timoribus te, & psalm. 35. Apud te est fons vita, in lumine tuo vidibimus lumen, & Matth. 5. Beati mundo corde, quiescat in te, & dñe 18. Angeli coram in Cœlo semper vident faciem Patris, qui in Cœlo est, & 1. Corinth. 13. Videntur nunc per speculum in signato, tunc autem facie adsignatio, & plura alia similia leguntur tunc in novo, tunc in veteritate rebus; ergo homo tunc tandem est beatus, cum Deum, ut est in se, videbit, & consequenter filius Deus est beatitudo hominis objectiva. Deinde probari potest ratione oppofita illi, qui jam probatum est, nullam creaturam esse beatitudinem hominis objectivam, si enim hoc nulli creaturæ convenire potest, quia omnes sunt simpliciter, vel saltem aliquo modo inferiores illo, quamvis enim Angelii sine similitudine superiores illo, quia tamen eam omnibus aliis rebus propter hominem conditi sunt iuxta illud psalm. 8. Omnia subiecta sub pedibus eis, & ad Heb. 1. Omnes sunt administratores spiritus minorum missi, & tunc aliquo modo inferiores illo, atque idem omnia ad ipsum ordinata, tamquam ad finem, & omnia sunt bona particularia, finitas, & limitata, aliquam imperfectionem, & defectum incidentia, & talia, quae est appetitus intellectus, aliquid bonum finitum, offendat etiam in eo bona aliquae bonitatis defectum, ac proinde superiore aliquo maius bonum appetendum, hinc sit ut humana voluntas non solum illud bonum finitum, sed multo magis etiā illud aliud, quod maius est, & magis perfectè appetatur.

Secundo probatur dixerit per singula deorum bonorum genera, ut facit Lezana p. 2. tract. 1. disp. 2. q. 2. vel enim sunt bona interna animi, qualia sunt eius potentia, habitus, scientia, & c. ita cum sint ipsa homini imperfectiora, & ad ipsum tamquam ad finem ordinata, nec sunt summum bonum, sed bona particularia, clarum est beatitudinem illius objectivam esse non posse. Vel sunt bona moralia, sed moraliter anima interior, ut sunt Principatus, potestates, dominium &c. & in illis beatitudinem objectivam confundere non possa ex eo, quod beatitudo objectiva est illud bonum, quo nullus male ut potest, vel abutus, & in cuius usu nihil male incommodi, aut fastidii repertus; sed huiusmodi potest homo male uti, & in usu illorum, & exercitio plura occurruunt incommoda, ut quotidiana experientia docet in ipsis Principibus, & Regibus. Magistris Theolog. Moral.

R. 3
bu.

Vel sunt bona extrinseca, quales sunt honor, & fama, ac etiam divitiae, & haec specialiter etiam à beatitudine objectiva exclusi, non possunt, quia cum sunt bona extrinseca, hominem in se ipso non percipiunt, tunc quia non sunt bona stabilita, & facile amissibilia, tunc tandem, quia tunc bonis, quæ malis communia sunt, & frequentius malis illa consequi solent, quæ boni, si quidem fortuna illis magis faverit, quæ istis. Vel sunt bona corporis, ut sanitas, pulchritudo, fortitudo, &c. & neque in his beatitudinem objectivam confundere posse manifeste ex eo deducuntur, quod sunt communia hominibus, & brutis, beatitudo autem objectiva bonum proprium hominis esse debet. Vel sunt corporis delectationes, quales sunt illæ, quæ circumsensibilia gaudi, & tactus versantur, & in his quoque beatitudinem hominis objectivam constitui non possit, specialiter etiam ex eo convincitur, quia tales delectationes sapientia rationi contrariantur, & per consequens homini, quia rationales sunt, tunc quia bona spiritualia impeditur, inquit, & ipsi corpori sapientia nocent ob agititudines, & dolores frequenter ex ipsis provenientes. Tandem in nulla bonorum creatorum genere beatitudinem completa repetit se Scriptura docet Ecclesiast. 1. Vanitas vanorum, & Omnia vanitas Ecclesiast. 1. Agnovi quid in his quoque est labor, & afflictio/potitus, ex quo in molta sapientia multa est indigentia. Quidam addit scientiam, addit labore, & rursum eas destruet, non potest homo eas explicare/sermone, non avaritius oculis visu, nec auris audire, & Ecclesiast. 3. Vidi afflictionem quam reddit Deus filiis hominum, ut dispendantur ea, & Ecclesiast. 8. Insellexi, quid omnium opem Diu nullam possit homo inventare rationem eorum que sunt sub Sole, & quanto plus laboraverunt ad quendam, tanto minus inventarunt.

Tertio, Iohannes Deus est summum bonum, quod perfectè beatos nos efficit. Alterum est de fide, & omnium Parrum, ac Theologorum, & præsertim Scotti i. d. 1. q. 2. & d. 17. qu. 2. & in 3. d. 13. qu. 2. & in 4. d. 14. qu. 3. & d. 19. per plures quæstiones, & ratio est, qui beatitudine objectiva, ut dictum est, illud bonum, quod appetitus nostrus satiare potest, sed solus Deus nos facere potest, quia nisi solus est summum bonum, ut patet ex illa plal. 16. Tunc satiarob, cum apparuerit gloria tua, & psal. 102. Quis regnos nobis defiderunt tuum, unde Augustinus 1. Confess. c. 1. dicit: Ecclisianus Domine ad te, & inquietum est cor nostrum donec respondeas nre, & ideo psal. 32. dicitur: Beatus gen, cuius fit Dominus Deus eis, & plal. 143. Beatus populus, cuius fit Dominus Deus eis, psal. 82. Beatus qui habitant in domo Domini, & plal. 30. Quam magna misericordia dñe dñe 102. Domine, quam abscondit timoribus te, & psalm. 35. Apud te est fons vita, in lumine tuo vidibimus lumen, & Matth. 5. Beati mundo corde, quiescat in te, & dñe 18. Angeli coram in Cœlo semper vident faciem Patris, qui in Cœlo est, & 1. Corinth. 13. Videntur nunc per speculum in signato, tunc autem facie adsignatio, & plura alia similia leguntur tunc in novo, tunc in veteritate rebus; ergo homo tunc tandem est beatus, cum Deum, ut est in se, videbit, & consequenter filius Deus est beatitudo hominis objectiva. Deinde probari potest ratione oppofita illi, qui jam probatum est, nullam creaturam esse beatitudinem hominis objectivam, si enim hoc nulli creaturæ convenire potest, quia omnes sunt simpliciter, vel saltem aliquo modo inferiores illo, quamvis enim Angelii sine similitudine superiores illo, quia tamen eam omnibus aliis rebus propter hominem conditi sunt iuxta illud psalm. 8. Omnia subiecta sub pedibus eis, & ad Heb. 1. Omnes sunt administratores spiritus minorum missi, & tunc aliquo modo inferiores illo, atque idem omnia ad ipsum ordinata, tamquam ad finem, & omnia sunt bona particularia, finitas, & limitata, aliquam imperfectionem, & defectum incidentia, & talia, quae est appetitus intellectus, aliquid bonum finitum, offendat etiam in eo bona aliquae bonitatis defectum, ac proinde superiore aliquo maius bonum appetendum, hinc sit ut humana voluntas non solum illud bonum finitum, sed multo magis etiā illud aliud, quod maius est, & magis perfectè appetatur.

Secundo probatur dixerit per singula deorum bonorum genera, ut facit Lezana p. 2. tract. 1. disp. 2. q. 2. vel enim sunt bona interna animi, qualia sunt eius potentia, habitus, scientia, & c. ita cum sint ipsa homini imperfectiora, & ad ipsum tamquam ad finem ordinata, nec sunt summum bonum, sed bona particularia, clarum est beatitudinem illius objectivam esse non posse. Vel sunt bona moralia, sed moraliter anima interior, ut sunt Principatus, potestates, dominium &c. & in illis beatitudinem objectivam confundere non possa ex eo, quod beatitudo objectiva est illud bonum, quo nullus male ut potest, vel abutus, & in cuius usu nihil male incommodi, aut fastidii repertus; sed huiusmodi potest homo male uti, & in usu illorum, & exercitio plura occurruunt incommoda, ut quotidiana experientia docet in ipsis Principibus, & Regibus. Magistris Theolog. Moral.

R. 3
bu.

peccatum intellectus naturae, qua dicti soler beatitudine inten-
siva, & in hoc sensu proponitur gratia, si quidem cum in omni
sententia beatitudo formalis sit affectio beatitudinis ob-
jective, eum actuam essentialiter importat formalis beatitudo,
qui per se est affectio objective, & in ea actus principialis sita
est, per quem perfectus beatificatio consequitur objectum.
Res magis principales hinc solent referri sententia, duo extre-
ma, & una media, ut diximus. Et prima extrema est Thom-
asianum essentialiter beatitudinem in folo, ratione statuentum,
et aliis intellectus. Alio extrema soler est Scotitium
essentialiter beatitudinem statuentum in folo voluntatis acta, qui
inicit fructu. Tertia media essentialiter beatitudinem facit in u-
nique actu intellectus, & voluntatis, qua fuit D. Bon. d. 49.
I. q. 4. & 5. & fatus frequenter apud Nominales ibidem citato-
& apud plures Receptiores naturae.

Quinto pro resolutione quæst. proposita diximus qu. II.
art. 2. beatitudinem essentialem in utroque actu intellectus,
voluntatis, confidere, scilicet visione, & fruitione quæ habent
intellexus, & voluntas in patria, respectu objecti beatitatis. Hoc
estesse esse deinde Doctoris nostri ostendimus ibi, &
proximum ibi in prius ex modo loquendi S. Scriptura, & Patriam
dixerint flatuam beatitudinem, tam in actu intellectus,
quam voluntatis, ut ibi latè ostendimus, & interdum etiam u-
nusquaque actum simili complectatur, unde ps. 35. *Terrere
vobis non possum, O in lumine tuo videbam lumen, &
in conspectu de cœli Hierac. c. 7. in his beatitudine confit cognos-
cere, & amare bonum, & Bernard. ep. 18. *scutis iustas in hac
vita fidem, & defensionem, scitam in aliis confundam vise, &
mor, & Catechesi Rom. I.c. beatitudinem aliis confundam vise, &
mor, ut Deum videamus, eiùdem pulchritudine fruimur, & Bé-
nedictus XII. in Extrav. art. animas Sanctorum ante diem Ju-
nici videtur Deum, & eo fru., & quædam talis visione eorum ani-
mæ santer beatæ, quæ particula vero equaliter est, quod es-
entialiter. Deinde art. cit. n. 48. probatus ratione tunc per-
tinet habetur, & possidetur objectum, quando ita s. libris tenet
quibus objectum ipsum natum est teneri; ut ostendat beatu-
mum utroque actu intellectus, & voluntatis apicum est tene-
re, ergo ad compleram, & perfectam objecti beatitatis affectio-
nem intercedere necessarium, & essentialiter concurrit major proba-
tio exemplo sensuum, non enim ponunt v.g. soli, iuvatione, com-
rehenduntur, & possidunt, nisi etiam adoratione, & gaudia o-
sculari attingant, nam omnibus his s. libris attingi natum est, pro-
pter minor, quia objectum beatitudinis agnum est terminare
intellexum sub ratione veri intelligibilis, & voluntatem sub
ratione boni appetibili ut non perfecte possidetur, & ob-
tinatur, nisi quicunque secundum utramque rationem attingatur.
nam, quia beatitudine est perfecta factetas naturæ intellexu-
s, quod animalis potestias, secundum quæ est beatitatis; s.
ergo secundum utramque potentiam sit beatificabilis, per-
tinet, & integræ ius beatitudini in actu utriusque potestie eten-
tialiter confidere debet; probatur allumptum, quia de conce-
ptione essentialem beatitudinis est, ut si bonum sufficiens, & ad-
mirabile factias. Probatur consequentia, nam perfecta factetas
sunt omnes potentialitatem ad ulteriorem conjunctionem
cum objecto beatitatis, sed non tollerent omnem potentialitatem
ad ulteriorem conjunctionem cum illo, si in una tantum
operationem confidere, ergo S. Responfiones vero Administratio-
rum vide rejeclas loc. cit. sicut & argumenta soluta pro folia vi-
one militaria, vel pro sola fruitione, & ex Scottis nobis
non novissime contentis Brancatius disp. 16. cit. art. 3. n. 5. ubi
sit, absolute teneri non posse, quod beatitudine honijs confit
at folia operatione, hinc intellectus, fiv voluntatis, fed in
traue, & inquit, quod si bene declararet, est sententia com-
punctus.**

ARTICULUS TERTIUS.

*gaudium, perpetuas, & securitas sint de effozio
beatitudinis formalis.*

16 Sexto addimus i.e. n. 314, quod licet beatitudo in utroque acta intellectus, & voluntatis essentiales consistat principalius tamen in fructuose confiteare, quam in visione, quod probamus differendo per validiora media, quibus auctores rurunt ad probandum unum, vel alterius, quod scilicet in visione, vel in fructuose confitat, si enim per illud medium procedamus, in quo omnes passim convenient, quod beatitudini formalis consistit in formalis posseitione beatitudinis objectiva, seu Dei, hinc plane deducimus beatitudinem principalius confiteare in fructuose, quam in visione, quoniam licet visione quoque sic formalis posset, & affectuose Dei sit, quatenus per ipsam constituitur in potestate videns, ut ipso perficiatur, adhuc amorem perfectius tenetur, & possidetur Deus a beato per actum mortis, & fructuosis, etenim voluntas per actum amoris ita rem aliquid, ut eam suam faciat, quod non satis intellectus ullus actu suo, etenim amore amicitie amicus sit aliter ego, & ideo per actum amoris tenetur, & possidetur beatitudo, quam per actum visionis iuxta dictum Sponde Can-

Pro resolutione quæsi quod primam partem supponendum ex dictis l. est de Anima disp. 5. q. 10. numer. 327. delectatione. & tristitia specie non ad intellectum, sed ad voluntatem, ut docet Scotus pluribus in locis ibi citatis, & praesertim 4. disp. 49. q. 7. & ratio est, quia delectatio. & tristitia provenient ab obiecto, ut convenienter vel disconvenienter, bono, vel malo; sed hoc pertinent ad voluntatem, non ad intellectum, unde tristitia definiri solet ex D. August. 14. de Civit. c. 15. quid sit de his, que nobis solentibus accidunt; tunc quia nihil actus voluntatis accedit, est adhuc cognitio rei convenientis, veld inconveniens, nulla est latitia, vel tristitia. Diximus etiam ibi esse possessiones voluntatis, & non actus, quod probat Doct. i.e. quia tristitia est essentialem ponens, immo in natura intellectuum nulla alia potest esse sibi, sed posse non est actus voluntatis, sed quid consequens; ergo neque tristitia erit actus voluntatis, & per consequens neque deles.

delectatio, que est opposita. Minor probatur: omnis actus voluntatis, fivè sit velle, fivè nolle est voluntariis, quia voluntas voluntarie elicere velle, aut nolle; at nulla poena voluntatis est voluntaria, sed omnis est involuntaria, alter non est per poenam: ergo &c. Confirmatur, quia Arist. 10. Ethic. c. 4. s. sexag. negat voluntatem esse operationem, & sit eius finis, qui ex operatione postulat, sicut pulchritudo, & decor in iis, qui estate videntur. His ergo suppositis, que ibiliter probantur, ad resolutionem quasit accedamus.

19 Primo, certa veritas est, & de fide beatitudinem necessario includere, fide annam habere delectationem, fui laetitia, vel gaudium. Ita D. Thomas Div. Bonavent. Scotus loc. cit. & alii Theologi communiter, & colligunt ex Sacra Scriptura Psal. 16. Adestibis me latissimam vultu tuo delectationis in dextera tua usque in finem, Ps. 35. Torrenzii voluntatis suae patet ab eo, Ps. 67. Justi eulementum, & exultationis in conspectu Dei, & delectationis in latitudo, Ps. 104. Exultationis confortio in obvio, & exultationis in latitudo, posse, quia de facto statuit Deus in auctoritate per concurrentes ad qualitatem, fuit per re concomitantem, at de potentia & virtute, quia potest esse amor sive fructus objec- sequente, in quo casu beatus Dennis videtur, sed hoc non efficit ex potestate sua, sed ex visione, non gaudium.

Ad Confirmationem respondet verum eis quod beatitudo est perfectio eius, si gaudium efficit de essentia eius, sicut homo perfectio efficit, si sapientia efficit de essentia eius; sed hoc esse non potest, quia de essentia beatitudinis est, quod coniungat potentiam cum objecto beatitudo, quod non potest facere passio, sed tantum vitalis operatio. Ad ultimum autem partitatem aliquid de tristitia in dominis, & gaudio in beatis valere in aliquibus, sed non in omnibus, valer enim in hoc, quod sicut gaudium et passio resultans ex conjunctione vitali voluntatis cum objecto voluntatis, & bono, ita etiam tristitia est passio resultans ex objecto voluntatis, & malo, & tam praeferre, & sicut merentibus succedit gaudium, ita demerentibus tristitia in peccatorum: ac in ratione penitentie, & penitentie non currit paritas, quia nihil potest esse pena, nisi in voluntariis, unde pena non potest esse a causa voluntatis, qui omnis actus voluntatis, live velle, live nolle semper est voluntarius, atque ita aliud non potest, quam pax, si illa alii voluntaria est voluntarius, actus nonnulli objectum concordans, sed premium potest esse voluntarium, atque id est ad voluntariis est ipse pax, & licet ad alium voluntarium circa bonum desideratum sequeatur delectatio, & gaudium, quod estiam est aliquod premium accidentale, nihilominus quia actus est nobilis passio, constitutus dicitur Doctor premium efficiente in actu confitebitur, non in passione consequente.

22 Tertio, certa quoque veritas est, & de fide beatitudinem patris esse perpetuum contra errorem, qui tribuitur Origeni etiam asseritus, quod auctoriter neque statum damnatorum esse perpetuum, sed demones aliquando salvandos, quod adeo sicut ab omnibus existimat, ut quidam dixerint ad infernum esse operibus Origenis, & non ab ipso affectum. Sed quicquid de hoc sit, de Jacobus Meritius in *Apolog. pro Origen.*, & *Potterinus* in suo *Appar. Scotorum dist. 49. cit. 6. que* initio hanc affectiōnem inquirere Scripturam manifeste deducit, in quibus beatitudine dicunt vita aeterna, unde Matth. 25. *Huius in vita aeterna,* & Matth. 22. *eratis sicut Angeli Dei;* & Psalm. 8. *In saecula saeculorum laudabundae rei;* & Sapient. 5. *Justi aeternum in perpetuum vivent.* Colligitur etiam ex pona damnatorum.

20 Secundo, his non obstantibus dicendum est, quod licet gaudium de finimo bono presente non posse à beatitudine separari, adhuc tamen non est de ejus essentia, vel ratione intrinseca, sed affectio, accidens, seu passio eam consequens, & comitans. Ita Doctor loc. & eti communis inter Recensiones, qui gaudium, & delectationem Beatiorum ponunt in consequentiis beatitudinem, id autem probat, quia nulla passio est beatitudine essentiarum, quia beatitudo essentiale est consistit in operationibus intellectus, & voluntatis, licet principalis in actu voluntatis, neque fruitione existens a prae-delectatione suam non est operatio, sed passio operationem consequens, ut dicit in libro de Anima loc. cit. quratione inquit Arist. a. Ethic. ca. 4. quod delectatio non est operatio, sed adveniens operationis ergo &c. Confirmatur, quia quod est de essentia beatitudinis operis respectu objectum beatificum, non solum in ratione causa & efficienti, verum etiam objecti terminis est vitalis operationem beatificam; sed passio, qualis est delectatio, & gaudium, non respectu objectum beatificum, nisi ut causam efficientem, non verò ut objectum vitalem terminans; ergo &c. Denum beatitudo in eo essentiarum consitit, quod est perfectissimum in omni genere actum, sive in visione dicatur principiarum consitit, & complevit in fruitione iuxta illud, h[ab]et visu aspera, nr cognoscere & &c. sive dicatur in fruitione principiarum consitit, & inchoatè tantum in visione iuxta illud Augustini fructu est tota exercit, talis autem non est delectatio, & quia ipsi non unit potentiam objecto beatifico, sed ex unione conligit tamquam accidens ejus; ergo, &c. Quare conclude beatitudinem, si propriè accipiat, non includere gaudium in sua essentia, si vero passio quedam eam consequens, beatitudine verò in operatione consitit. Adhuc tamen

buta, & omnia, quæ formaliter sunt in ipso ex natura rei. Idque evidenter deducitur ex pluribus Scripturæ locis, nam Matth. 18. habetur, quod Brati *Cœlis* videns faciem Patris miseri in *Cœlis* est, & i. Joan. cap. 14. Qui diligenter, diligenter a Patre meo, & ego diligam eum, & manifestabo eum ipsum, & cap. 17. Hoc est vita aeterna, ut cognoscas filium verum Deum, & quem misericordiam Christum, & ratus Philippus vider me, videt & patrem meum, ex quibus locis expresse habetur visio divinarum personarum Patris, & Fili. Idem etiam saepe docet D. Augustinus, nam lib. 1. de Trinit. cap. 16. ait *Contemplabimur Deum Patrem, Filium, & Spiritum Sanctum*, & lib. de Spir. & lit. cap. 3. Beatus videns Patrem, video Filium, & Spiritum Sanctum & lib. 1. de Trin. cap. 8. Sicut ergo audimus, obtemperamus Patrem, sicut audimus ostendere Filium, tantumque vates, quid autem sine altero precessantib[us], nec separantur in quoque Scripturis, id est Patris, & Fili Spiritus. Hoc etiam definitum est Concilio Florentino in Decreto Eugenii Quarti pro concordia Ecclesie Graecæ cum Latina his verbis: *Moribus animos, qui post baptismum suscepimus nullam omnino maculam incurramus, illas etiam, quae post peccata coram maculam purgatis sunt, in Calum max recipi, & iuxter clavis ipsius Deum, trium, & unum, scimus.* Extandum hoc etiam ipsa ratio suðer, quia divina essentia cum attributis, & personalitatis est realiter identificata sed Beatus de factis non videt Deum praetice, sed intuitivè, & secundum eis ergo video Deum simul cum illis.

Quinto certum est, ac de fine, ut diximus dupl. 6. cit. qu. 2. ab initio, creatum intellectum ex solis naturæ viribus, cum conserufo Dei generali claram ejus visionem attingere non posse, ita enim determinatum est in Concilio Vienensis sub Clemente V. celebrato, ut habetur in Clementina illa *Ad nostrum de Hereticis*, & expresse colligitur ex pluribus Scripturæ locis ex dictis predicatorum Apostoli verba de statu Vivorum intelligenda esse, non verò Beatorum, hoc est, Deus ab hominibus videri non posse, quamdiu in hac vita degunt secundum legem ordinariam, & per solas naturæ vires juxta illud Exodi 33. *Non videbit me homo, & vivet, & ita relata Apostoli verba explicat D. August. epist. 12. ad Paulum.* Deinde obicebant plurimum SS. Patrum autoritas, præsertim Chrysostomi, Theodori, Theoflaci, & Eutimi, qui negare videtur Deum, prout est inseparabile ab illo intellectu creando videri posse. Sed præstati Patres vel de visione Dei per oculum corporum loquebantur, vel de clara Dei visione ex solis naturæ viribus, & in h[ab]ita lecundum legem ordinariam, vel etiam de clara Dei visione in altera vita, quia sit ipsius divinae essentiae comprehensio; & que utique intellectu creata omnino impossibilis est. Tandem obiebant nullam esse proportionem inter intellectum creatum, & Deum clare videndum, quia hic est infinitus, ille vero finitus, finit vero ad infinitum nulla est propriatio. Sed haec quoque improposito probat solam intellectum creatum viribus suis naturalibus Deus clare videtur non posse, non tamen præbar, quia auxilio aliquo, & lumine supernaturali ut confortari Deum sibi presentem in ratione objecti beatifici, & idea que 1. Prologi. *S. Ad primum docet, quod etiò loquendo appetitus innatus, & naturalis, qui est pondus, & inclinatio naturæ in suum finem, homo, & quelibet intellectualis creature claram Dei visionem naturaliter appetat, & ad eam naturaliter habeat propensionem, & in hoc sensu dicitur Deus sibi naturalis creature rationalis, subdit tamen dici non possit hinc naturaliter attinendi, id est non naturaliter, sed solum supernaturaliter attinendi posse.* Ex qua doctrina deductum ratio evidenter probans intellectum creatum, sive angelicum, sive humananon posse naturæ viribus cum solo Dei generali conserufo claram ejus visionem attingere, quia impossibile est, quod talen visionem attinendi, nisi Deum habeat objectivæ in se presentem subratione objecti intuitivæ viribus, vel falsum aliquod, in quo eminente, vel virtualiter continetur; & in creatu intellectus propriis viribus talem præsentiam Dei objectivam immediate in se adspicere non potest, neque etiam mediatam in alio, in quo eminenter, vel virtualiter continetur; ergo &c. Major pater, probatur minor, quia Deus ad extra est objectum voluntarium, ut docent Ambrosius, Lucanus, & D. Augustinus, de videndo Deum, ubi inquit: *Inclusa posse est videre, cuius natura non est videre, & non videtur, non vult, non videatur, hoc est sibi exponit Doctor quodd. 19. cit. Illius naturæ divinae non est naturaliter videtur a creaturis, quia ejus essentia non est causa ex se naturaliter. Activa ex exteriori visionis sua, quia a creatura videatur, nec etiam aliqua natura creaturæ, quæ est naturaliter motiva creandi intellectus, est potest causa huius visionis, vel perfecta præstatio objecti beatifici, cum nulla in se perficie continetur essentiam divinam in entitate sua.*

Sextum quoniam certum si nullum intellectum humanum posse naturaliter ad illam claram essentiam divina cognitionem pertinere, ut dicitum est, adhuc tamen certum quoque est, ac secundum fide intellectum creatum auxilio aliquo, & lumine supernaturali posse ita confortari, & elevari, ut ad claram, & intuitivæ essentiam divina cognitionem pertinere queat; ita enim definitum est in Concilio Florentino citato in decreto

Conci.

Concilium Vienense, quod referatur in Clement. *Ad nostrum de Hereticis*, ubi dicitur necessarium esse lumen creatum ad vindendum Deum, & supponitur Beatus ipsam Dei visionem producere mediane lumine gloria. Et tandem hoc etiam ratio ipsa suadet, quia beatitudine ipsa formalis, ut ipsum nomen indicat, est forma aliqua, per quam Beatus dicitur formaliter talis sed visio increta neque inheret, neque informat intellectum beati, quia repugnat Deo munus causæ formalis exercere; ergo non est beatus formaliter per illam. Unde ad fundamenta contraria respondet, quod Psl. 35. lumen, quo Beatus Deum videt, lumen Dei appellatur effectiva, & ob perfectionem supernaturalem illius qualitatibus, & Matth. 25. gaudium Beatorum appellatur gaudium Dei objectiva, non formaliter quatenus ipse gaudium beatorum, ita etiam sensu D. August. ait visionem, quia Deus se videt, effectum quoniam Beatus appetit, & eam esse summum bonum, nimirum objective. Denique Apostolus loc. cit. loquitor de transformatione, & transmutatione è statu fidei, quia à Petro appellatur *lucerna lucis in caliginoso loco in statu clarissima visionis Dei*.

I. Secundo queritur, an beatitudine formalis consistat in illa plu Dei in anima beati. A firmante Henrico de Gardano quodlibet. 13. qu. 2. dicens beatitudinem consistere in illapli Dei in essentiam animæ, & ex eo, tamquam effectu oriri visionem, fruptionem, delectationem, gaudium Beati, & per illaplium, ut refert Scotus 4. q. 1. S. Asaf secundum questionem, intelligentiam quandam Dei immediatæ cum anima substantia, per quam ipsa anima veluti definetur eo modo, quo fertur candens significatur per substantiam ignis illis immediatæ unitam fundamentali, quia formalis beatitudine in perfectissima animæ unitio cum Deo consiliter debet, sed illapli est effectus unius animæ cum Deo; ergo in illo consistit formalis beatitudine. Major pater, probatur minor, quia per illum Deus in animam beati quodammodo transformatur, hoc enim est proprius amoris perfecti ex Dionysio de coelesti Hierarch. capit. 7. quod amans quodammodo in rem amassam transformatur. Deus autem validè beatus amat. Hanc opinionem impugnat Scot. 1. lev. *Contra fratrem opimus cum aliis Theologis communiter, quia Deus beatificando creaturam non aliter le habet in se nunc quam prius, ne aliter illabitur h[ab]itum anime, vel angelico nunc quam prius considerando, præcisæ essentiam hinc inde, quia secundum illum illapli essentia divina in essentiam creaturæ est semper uniformitas manente essentia creature; ergo si est aliqua novitas in anima beata, operetur quod sit per aliquem effectum novum caufatum à Deo in illa essentia, & ille effectus dicatur beatitudine ejus formaliter, sive essentiale, & non potest esse principaliter in essentia, ut distinguatur à potentia; quia tunc effectus actus primus, per nullum autem actum primum distinetur a secundo potest creatura immediate attinendi essentiam divinam. Confirmatur, quia nihil mutatur propriæ, nisi novum aliquod fibi inhaeret formaliter; beatus autem aliter se habet nunc quam prius non beatus; ita quod mutatur de miseria in beatitudinem, essentia autem divina per quemcumque illapli non est forma ejus, ergo operetur aliquod fibi inesse, quo formaliter beatitudine. Denique quia Benedictus XII. in Extravagantia cit. determinat animas Beatorum esse Beatas visione, & fruptione Dei, non ergo per talem illaplium. Ad fundamentum in oppidum negatur beatitudinem consistere debere in quacumque perfectissima unione cum Deo, alias considereret in unione hypothetica, quia est perfectissima unio cum ipso, sed solam considerare debet in unione perfectissima, per quam positus animo illa fuit, qualsi est visio beatitudinis, vel quicquid sit de majori negatur minor, quia talis illapli est impossibilis, ut dictum est; ad probationem ait Scotus 1. c. transformationem illam, que per amorem fit amatum, in esse metaphoram, & intentionalem, & non est intelligendum per veram, & physican transformationem, aut unionem, sed per affectum, & moralē, quatenus amans rotat cognitionem, & affectum in amato reponit, de quo alia plura vide apud Branc. disp. 16. a. 1.*

II. Tertio queritur, an beatitudine formalis in aliquo habitu consistat, vel potius in aliqua operatione. Quidam antiquiores dixerunt principalius in habitu consistere, quam in aliqua actione, aut operatione, quorum fundamentum est, quia beatitudine formalis est maxima perfectione, quia subiecto beatitudini advenit potest; sed habitus operativus est perfectior quamcumque operatione sua, quia causa præstatio equivoca est semper perfectior effectu; ergo &c. Confirmatur, quia bonus diuturnus est melius, ut ait Arius 3. Topic. c. 1. sed habitus, cum sit de difficultate, est diuturnus, & permanens, actus autem transiens; ergo in illo, & non in isto potest est beatitudine. Tandem, quia si in operatione posita est beatitudine, deberet a beato produci, quod videtur inconveniens, quia tunc homo se ipsum beatire potest, quod est falsum, nam ut dicitur psalm. 83. *Gratiam, & gloriam dabit Dominus;* tunc quia beatitudine est primum, quod folium a prestante dari potest, non a mereente. Communis tamen Theologorum, & vera sententia est, beatitudinem formaliter mediane lumine gloria. Et tandem hoc etiam ratio ipsa suadet, quia beatitudine ipsa formalis, ut ipsum nomen indicat, est forma aliqua, per quam Beatus dicitur formaliter talis sed visio increta neque inheret, neque informat intellectum beati, quia repugnat Deo munus causæ formalis exercere; ergo non est beatus formaliter per illam. Unde ad fundamenta contraria respondet, quod Psl. 35. lumen, quo Beatus Deum videt, lumen Dei appellatur effectiva, & ob perfectionem supernaturalem illius qualitatibus, & Matth. 25. gaudium Beatorum appellatur gaudium Dei objectiva, non formaliter quatenus ipse gaudium beatorum, ita etiam sensu D. August. ait visionem, quia Deus se videt, effectum quoniam Beatus appetit, & eam esse summum bonum, nimirum objective. Denique Apostolus loc. cit. loquitor de transformatione, & transmutatione è statu fidei, quia à Petro appellatur *lucerna lucis in caliginoso loco in statu clarissima visionis Dei*.

III. Quarto est difficultas, in qua operatione consistat beatitudine formalis, & convenienter communiter Theologi non confisteret in operatione aliqua partis sensitiva, & ratio est evidens, quia cum talis operatio sit corporealiter, potest elicita a sensu, qui organo corporeo est afflatus, Deum pro objecto habere nequit, ut beatitudinem formaliter, ut dicitur in operatione vitali nostræ mentis confiteatur, dispergitur in Scholis, in quo aucti essentiales confitentur, intellectus, & voluntatis, vel potius in utriusque simili, & tenendo, quod in utriusque simili, adhuc dubitatur, in qua operatione talis principalius consistat. Pro cuiusque intelligentia norandum est ex Scoto 4. q. 1. S. *Ad quaternum*, ut diximus disp. 6. cit. q. 12. ab initio, beatitudinis nomen dupliciter usurpari posse. Primum ample pro aggregato omnium bonorum ad statum perfecte beatitudinis pertinet, quia sensu eam definit Beatus 3. de Confus. *aff. placitum omnium bonorum aggregatione perfectum*, & dici solet beatitudo extensa, & includit etiam accidentalia, quia potius faciunt ad coniunctum ejus statum, quam ad essentiam, multa siquidem attinendi dicuntur ad coniunctum rei statum, quia tamen ad ipsius essentiam non spectant, ut proprietas, & accidentia, quae rem confequantur, & perfequentur, alio modo pressus pro formaliter dumtaxat possitio summi boni per se satiantis

R. 4 app.

beato esse nequit. Quod tertiam partem etiam probatur, nam causa visionis, scilicet intellectus informatus lumine glorie & cum effectus divina illi per modum speciei unita est causa omnino determinata, necessaria, & indefectibilis, ita ut nullatenus à visione effare posset, neque ad id moveri à voluntate beati, quia cum illa possidat suum ultimum finem, & beatitudinem objectivam, non potest vele carere ipsa, sed potius de ipsa, & cum ipsa summa, & omnino necessario frui, & deliciarari. Ita Lezana loco cit. citans pro hac sententia Cajetanus, Conradum, Valentim, Montesinos, & alios cum D. Thoma part. 2. q. 10 art. 1. & 2.

23 Quartus, his non obstantibus, dicendum est, quod licet beatitudo hominis, sit in eternum duratura, tamen ex natura sua, & intrinsecè non est necessaria, & perpetua, sed perpetuata illi in eterna voluntate Dei eam conservantis per continuationem influxus. Ita Sotius loc. cit. cum omnibus Scotis & probat, quia nullum ens creatum est hoc modo necessarium quia est prima sui divisionis dividitur in ens necessarium, seu a se, & contingens, seu ab alio, a quo essentialiter dependet: ergo quodlibet tunc intrinsecè, & essentialiter est contingens, quia potest Deus a conservatione illius effari, & sic in proprio potest Deus non concurgere cum intellectu, & voluntate, neque cum habitu luminis, & charitatis ad efficientiam visionis, & fruitionis, vel omnibus ipsis, integris, & immutatis existentibus non ostendere beatis, in quo calvo utique beatitudine effari; ergo intrinsecè non est necessaria, & perpetua. Inde probat ex destructione fundamenti oppositi, quia ex hoc, quod beatitudo contrarium non habet, a quo defluit, non sequitur, quod sit intrinsecè necessaria, & perpetua, neque hoc eam reddit abolire, & simpliciter necessariam, & perpetuam, sed tantum secundum quid, nimirum in ordine ad causas naturales, nam Angelis, Cœlum, anima, materia prima, & omnes habitus supernaturales conseruant non habent, a quo destrui possunt, & tamen entia non sunt absolute, & intrinsecè necessaria, ac perpetua, sed tantum secundum quid in ordine, scilicet, ad causas naturales, & hoc modo, inquit Doctor, lit. B. aliquod creatum dici potest habere esse incorruptibile, pro quanto non habet contrarium, vel ab aliquo creato defluit non potest, sed tantummodo potest annihilari a Deo non conservante, & hoc modo ait concedi posse beatitudinem esse incorruptibilem, sed sic incorruptibile non est ex perpetuum nisi possibiliter, quia si est suum habet contingenter a Deo conservante, sic & perpetuata. Neque beatitudo dici potest simpliciter, & absolute necessaria ex eo, quod potest eas producere agere, & tamen non habet contrarium, vel ab aliquo creato defluit non potest, sed tantummodo potest annihilari a Deo non conservante, & hoc modo ait concedi posse beatitudinem esse incorruptibilem, sed sic incorruptibile non est ex perpetuum nisi possibiliter, quia si est suum habet contingenter a Deo conservante, sic & perpetuata. Neque beatitudo dici potest simpliciter, & absolute necessaria, quia ut ait Doctor, lit. B. licet intellectus naturali necessitate videtur objectum praesens proportionatum, tamen voluntas non naturali necessitate fratur illi objecto viro, neq; etiam illa necessitas videtur simpliciter necessaria, sed tantummodo, & necessaria, si objectum præsens moveat, & ita est sic potest contingens, quia objectum illud voluntarie, & contingenter moveat quemcumque intellectum creatum. Neque beatitudo dici potest perpetua, & necessaria ratione habitum ad eam concurrentium, quia ut ait Doctor, lit. E. si non est necessaria ratione potentiarum, ut modo dictum est, tanto minus ratione habitum, quia habitus ad potentias se habent, ut causa secunda, & instrumenta respectu prime, & agentis principialis, nam potentia est, quia simpliciter possimus, habitus vero, quia sic possimus. Quare concludit Doctor, quod causa hujus perpetuitatis, nec est ipsa forma, seu natura beatitudinis, quia per ipsa, sed ex ipsa sit formaliter necessaria, nec natura potentialium illarum, quia circa objectum necessariam, perpetuo operatur, nec habitus in potentis quasi necessario potest determinari a perperio operando, sed est ex sola voluntate divina, quia sicut per se naturam intensivè, ita conservat eam in tali perfectione perpetua, & extensiva. Audit tandem Doctor, lit. L. quod beatitudo licet extrinsecè durat aeternitate, intrinsecè tamen durat aeternum, quia ens permanens tali specie durationis durat, ut suppono ex dictis in Phys. disp. 13, quod vero aeternitas sit et extrinsecè pater, quia non est ab intellectu, & ex parte eius, sed a beatitudine, quia scilicet a Deo conservatur, & continuatur per sui ostensionem, & concursum aeternalem cum intellectu, & voluntate. Objectiones in oppositum vide solitus apud Doctorem I.c.

24 Quinto, quod aliam difficultatem, an perpetuitas sit de essentia beatitudinis, respondet breviter Doctor loc. cit. S. De terro dabis lit. M. quod si accipiat beatitudo intensivè, hoc est, pro aliqua perfectione permanente, perpetua non est ei de ejus essentia, quia quacunque perfectio permanens, & quantumcumque eadem, & qualis potest esse per infinitum, vel in aliquo brevi tempore, quia, & quanta potest esse in toto tempore, & que enim perfecta est ab albedo unius dici, sicut unius anni, cum quia beatitudo est quid creatum, cui non potest esse essentialis actus etiam.

his duratio, quia hoc est proprium Dei, ut iam dictum est, tamen quia nec Angelis, nec Cœli, nec animalibus nostris perpetuata diem durarent, adhuc haberent eandem essentialiam, & modo tunc tandem hoc probari potest exemplo visionis beatæ secundum plurimum sententiam Moyi, & D. Pauli communicate, quia quamvis fuerit cito transiens, fuit tamen ejusdemrationis, & essentialis cum aliis Beatorum visionibus. Dices, si beatitudo non est efficiens, tunc homini displaceat, quod ali quando illa felicitate caret, unde omni molestia non careret, sicut ad beatitudinem requiritur. De hoc dicimus dubio sequenti, pro nunc sufficiere dicere, quod si beatus seire, non perpetuo se in statu manifatur, adhuc non trifilarer, tunc ob summam delectationem, quam ex visione, & fruitione Dei haberet, tunc ob summam conformitatem, quam ratione amoris haberet cum Dei voluntate. Addit deinde Doctor loc. cit. quod si beatitudo extensivè accipiat, id est, pro aliqua perfectione permanente, non solum intensa, sed etiam extensa, hoc est, durante quantum potest, & pro statu secundissimo nunquam finiendo, in hoc sensu perpetuata est de ejus essentia, quia ab illa habet formaliter, quod talis status nunquam sit finis beatitudinis. An autem capiatur hoc modo unquam beatitudi, aut illi priori modo, aut quandoque uno, quandoque altero, est pura questione nomine, ut ait Poncius disp. 19. q. 3. & quantum ad utilitatem sufficit, quod beatitudo nostra sit futura perpetua, ut constat ex articulo fidei quo creditur vita aeterna, sive huc perpetuata sit de ejus essentia, sive non, sed accidens ipsius, et tamen de facto necessaria connexum, sed finis quo potest esse, & ab eo separari, de potentia absoluta loquendo.

25 Sexio quod ultimam difficultatem, an de ratione vera beatitudinis sit securitas perpetuitatis, pro intelligentia questioni notandum est ex Scoto q. 6. cit. S. De secundo principali quod dubitatis, & certitudini sum in intellectu, timor autem, & secundus in voluntate, & hanc est veluti quedam quis voluntatis de bono non admittit, & malo non infligendo, & hanc prædicti certitudini in intellectu de bono conferendo, vel bono collato continuando, quo supposito ait Doct. certum est beatitudinem habere annexam securitatem perpetuitatis, & omnes beatos de perpetuitate sicut beatitudinis esse securos, non quia videant beatitudinem ex se esse per se, ut supra dictum est, nec etiam per rationem naturalem, quia nulli creature potest esse non um per rationem naturalem illud, quod contingens a sola voluntate divina debet, huiusmodi autem est continuando beatitudinis jam collata ex modo dictis; ergo tanquammodo est illa certitudini in intellectu beatitudo ex revelatione ab ea facta, & hanc securitas beatitudinis ex pluribus Scriptura locis expedita deducitur, ut videri potest apud Brancatum disp. 14. c. it. art. 11. quia ratione D. Petrus in sua Epist. 1. cap. 1. beatitudinem vocat hereditatem incorruptionis, & incontinuam, & immortalem. Subdit deinde Doctor, quod quamvis beatitudine annexam habeat perpetuitatis securitatem, hancem non esse de ipsius essentia, & ratio deducitur ex modo dictis, quia securitas est in voluntate, & supponit certitudinem in intellectu de continuatione beatitudinis, illi enim secundum est de boni perpetuacione, & malorum ab initio qui certus est illud non defuruntur, & hoc eventurum; ergo securitas non est de intrinsecè beatitudinis ratione, nam certitudine in intellectu de continuatione beatitudinis revelacione ejus supponit, & apprehensionem, ex qua voluntas reddit securis, arcta ita hinc omniam efficiat beatitudinis jam supponit in eis postam. Confirm. quia apprehensio perpetuitatis beatitudinis, & certitudine in intellectu de continuatione beatitudinis, & securitate est in voluntate, & securitas de amittendo aliquando illa statu, & sic magnam habet molestatam cum vera beatitudine incompositibilem. Respondet id ad summum probare, quod beatitudo necessaria, an ex causa beatitudinis, sicut est de facto, non tamen quod sit de ejus essentia, & ratione intrinsecissima nec probat talen annexionem securitatis cum beatitudine esse simpliciter, & absolute necessariam, licet ita sit de facto, si enim per horam quis Deum videat, coque si ueretur, adhuc per eum solum actuū vivendi, & fruendi effici beatitudo; quia vero magis, velminus dicitur, vel quod videns sciat certò defuturam, vel non defuturam visionem, est merum accidens eam consequens, & jam diximus non esse necessarium beatitudo, & quod reflectat super perpetuitatem beatitudinis, & quod quandoque scire illam non duraturam in perpetuum, adhuc non trifilarer, ob summam delectationem, quam habet ex visione Dei intuitiva, hanc etiam.

etiam ob summam conformitatem cum ejus voluntate ratione amoris beatifici.

26 Postrem Doctor I.c. S. Dico ergo lit. P. mover dubium, quoniam modo beati erant impeccables, cum per nihil fibi intrinsecum habeant, quin contingenter operentur ex præmissa doctrina, & per consequens possint non frui, & ita peccare, quod absurdum est, quia impeccabilis beatitudinem necessarii consequitur, ut colligitur ex auctoritate adducta D. Petri epist. 1. cap. 1. ubi beatitudinem vocat incontinuam, quia peccato contaminari non potest. Respondet Doctor ibidem, quod beatus in potentia propria, seu in sensu composite est impeccabilis, hoc est, beatus nequit simile esse beatus, & peccare, tunc in potentia remota, seu in sensu diverso peccare potest, si nimis ab eo auferatur beatitudo, & rursum quod beatus in sensu composite peccare non possit, aut bifariam intelligi posse, primò quod hoc illi conveniat per aliquod fibi, tenuisse voluntati intrinsecum, quod talem potentiam excludat, & hoc modo verum non est esse impeccabilis in sensu composite, secundò quod hoc ei conveniat per aliquam causam extrinsecam ab eo auferentem propinquam peccandi potentiam, & in hoc sensu est verum, huc autem causa est Deus ipse preventius beatitatem, ut tempore continetur actum fruendi, & ita numquam possit potentiam suam remontare non fruendi, ut peccandi reducere ad aliud, siquidem namquam causa secunda preventia a causa superiori agente ad unum oppositum potest potentia propinquam exire in aliud oppositum. Hoc autem declarat exemplum aliquis existens in carcere obsecrissimo, ubi nihil videt, & si enim potentiam videtur habet, sed removet, propinquum vero non, sed hoc provenit a causa extrinsecis, numerum a carcere ipsum impedit, non vero a causa intrinsecis, supposito quod ille sensum visus integrum habeat, talis ista est in beatis peccandi potentia, ut ad aliud nunquam reduci potest, non quia adhuc causa aliquam in intrinsecis impossibilis est, sed ob impedimentum unius causa extrinsecis, scilicet, Dei voluntatem illorum preventivis, & semper continentem aliud fruendi, & numquam potest eorum remontare peccandi ad aliud reducere possit. Hic autem notandum est, ut etiam Poncius advertit disp. 19. cit. q. 5. perpetuitatem beatitudinis, & impeccabilitatem etiam voluntatis beatitudo ex ea conformatio, & constitutione visionis beatitudo, neque aliterum requiri aliam gratiam particulari Dei, quam illam, ex qua vult perpetuo se clare ostendere beatu, unde minus recte Recentiores Scoto impunis, quod alterat impeccabilitatem beatitorum solum procedere ex speciali & singulari Dei protectione, quia non sicut peccata permittere beatum, aut cum ipsi ad aliquod peccatum concurrit, hoc enim apud Scotum non reperiatur, quod si aliquando videatur id refundere in gratiam, & protectionem Dei, id intelligi debet de gratia, ac protectione respectu conservationis ipsius in visione, quia supposita voluntas moraliter determinatur ad non peccandum, & consequenter ad non perdendam beatitudinem, & consequenter ad non perirentem beatitudinem, & hoc aperte colligitur ex verbis ipsius, si attente legatur, dum inquit beatus reddi impeccabilem ex voluntate Dei preventivum illius voluntatem, se ferper continuere actum fruendi. Ita loquitur sub lit. G. & explicat Rada 4.p.contr. 11. art. 6.

ARTICULUS QUARTUS.

An beatitudine formalis sit aquilis in omnibus Beatis.

27 Primo, error sui Jovinianus dicens in Cœlo omnes esse aquiliter beatos, scilicet aqualem gloria gradum obtinere ut docet Hieron. lib. 2. contra Jovinianum, quem errorem postea amplius cit. Lutherus afferens omnes fidèles sanctitatem, & meritis esse aquiles, & consequenter in præmisso meritis correspontent, cujus erroris præcipuum fundatum fuit per obsecrum operaris Matth. 10. quibus licet inqualiter tempore, & labore operaribus aqualem unius denarii mercenarii Paterfamilias solvit, quidam certum est non omnes aquiliter in vincula laborare, quidam enim eorum a summo manu per totam diem laborantes pondus diei, & effusus portavimus, quidam vero serio per unicam tantum horam, & nihilominus singuli denarios receperunt. Ex qua parabolâ infertur alterius vita præmium, & renumerationem in visione, & fruitione Dei confitentes in omnibus aqualem esse futuram, licet quidam magis, quidam minus in hac vita laboraverint, & fruientur, & dicimus inqualiter esse, quia iusta retributio ita exponit, sicut unus, & idem numero Sol a diversis stellis diversimodo participatus. Dices, si beatitudo confert juxta unius aquiliter laborem, & meritum, cum in hac parabolâ dicatur inqualiter laborantibus præmium aquale reddi; ergo per tale præmium non inelicitur beatitudo.

Respondeo negando consequentiam, nam præmium non responderi operibus, & laboribus secundum substantiam confidatis, sed potius illis, ut a gratia procedentibus, que est pri-

principium radicale merendi, ut dictum est lib. 3. sent. disp. 3. de merito Christi Domini, & aliorum per ipsius, quare ad offendendam legis Evangelice, & ministrorum ipsius dignitatem, & perfectionem, notantur, & apostolus in parabolâ dicitur iniquilibus laboribus, non tam iniquilibus meritis, sed potius equalibus aequali reddi præmium. Quod verissimum est, nam propter merita Christi, & gratia abundantiam nobis novisimis collatam multo minor labore, ut supra dictum est, præmium beatitudinis aequaliter, quam Patres veteris testimenti, qui pondus dies, & aetate portabant oratione legis illius unde provenit iniquilater utique illos, ac nos laborasse, nos tamen cum minor labore & praestitoria gratia procedente tamen aeternam meritis aequa, ac illos, in quo nulla inqualitas, aut injuria feligrum appetet, quia præmium meritis nostris ex Dei gratia respondet, non autem operibus nostris præcise elicitis, & secundum subtilitatem confederatis, ut optimè etiam advertit Calprensis tract. cit. disp. 4. fct. 7.

orisi, non tantum ex inqualitate habituum luminis, & charactris, sed etiam ex inqualitate potentiarum operantium, ita ut perfectior intellectus cum æquali lumine perfectiore eliciat visionem, vel faltem elicere posset, quod non anter addimus, quia quidam Scriptura licet concedant de possibili, & de eo, quod eveniret ex natura rei posse intellectum perfectiorum ex qualibet lumine perfectiori ex visionem elicere, id tamen de facto negant, alii vero ne dum de possibili, sed etiam de facto contendunt rem ita se habere, ut perfectior intellectus cum æquali lumine perfectiore quoque eliciat visionem.

32. Qam sententiam nos quoque ex professo defendimus t. sent. disp. 6. q. 7. & probavimus ex Scoto 3. d. 13. q. 4. quia non minus propria virtute concurret potentia naturalis elevata cum principio supernaturali ad actus supernaturales, quam ad actus principi naturali ad actus naturales; sed perfectior potentia cum æquali principio naturali producit intensiores, & perfectiores actus naturales, nam perfectior intellectus cum

etiam aduersitatem Capens tract. cit. disp. 4. rec. 7.
3. Quomodo vero intelligentiam fit dictum illud de mur-
muratione operariorum aduersus Patrem familias, cum in
Cœlorum invida, & murmuratio locum non habeat, di-
versa dicunt, ut videri potest apud Capensem loc. cit. & Tur-
cianum opusc. 3. disp. 2. de inæqualitate visionis beatificis, sed re-
cedendum non est ab expositione. Glorio ordinari in eum loc-
cum, ubi at sensu esse, non quod intraret in Cœlum primi,
sive ultimi murmurum, quod alii, qui minus labore-
runt, sive ipsi in præmio æquales, sed quod antiquiores, seu fi-
deles veteris testamenti possent, non in Cœlo, sed in hoc mun-
do conqueri, quod alii futuri post Christi adventum, & in fine
mundi tam etio Cœlum ingrediatur, & fine tanto labore fin-
illis in præmio aequalibus, & istis disceretur, quod à Patrem familias
operatorum dictum est, *Anice non facio subtrahuntur, mane esse*
denario conveniens mecum & solle quod sumus et. Op. vade. Quamvis itaque comparatio operariorum, vincia, labore, & denario
recipiendo pro fidelibus operantibus valeat ante, & post adventu-
num Christi, & a principio Mundi aquila ad finem pro visione,
& fructuione Dei, alia tamen de murmuratione non valit, quia
in regno pacis murmurationem admittere repugnat, ut etiam
Brancatus notiter adnotavit dispit. 17. art. 8. Ad rationem in op-
potum adductam pro æqualitate beatitudinis in omnibus bea-
tis respondet, vel unum esse utique quam liber visionem, &
fruitionem appetitus cuiuscumque beatitudo omnino fatigare, & que-
cunquam redire, quia omnes item bonum supremum, & iniquitatem
posse, & in eo quiscent, non tam ex hoc sequitur in omni-
bus beatitudo aequaliter esse beatitudinem, qui beatitudine unum
quisque fatigat, non secundum naturalem ejus inclinationem,
sed juxta proximam illius dispositionem, capacitatem, quia
quia in diversis diversa est, & inæqualis juxta meritorum in-
qualitatem, idcirco nullus est beatus, qui non fit usus force con-
tentus, & in summo bono posse omnino quicquiescat, siue etiam
in naturalibus omnia gravis ad centrum tendunt, & in eo mo-
nito quiscent, sed unumquodque juxta major, vel minorem
ejus gravitas, & hæc est Scoti doctrina 4. d. 50. qu. 6. ubi
dictum, quod licet appetitus naturalis in beatitudo sit aequalis, & hic
non satietur, tamen deliberativus, secundum quem totus homo
satiat, est inæqualis juxta meritorum inæqualitatem, &
qua hæc divine regulæ eti confusus præmia flauentia juxta me-
ritorum diversitatem, beatus beatus de sua visione, & fructio-
ne contentus est, licet sciat alios esse seipso beatiores.

ne contentum est, nec tecum ait nisi tibi patentes.
3. Quarto est principia difficulatis, unde oritur haec inqualitas in beatitudine, & quidem convenienter omnes, dispositi
ve in inqualitatibus beatitudinis ex parte meritoriorum oriri, ut
etiam Scrit. docet 4. d. 50. q. 6. G. si enim beatitudo confideretur in
ut p[ro]misi, & merces honorum operum, inqualitas erit in
beatitudo luxuria meritorum, & gratia in inqualitate, qui gratia est
etiam principium merendi, & sic quo plures elicit actus merito-
rios, magis, ac magis augent in via, & consequenter augen-
turas, quod habet viator ad primum in patria, tota ergo dif-
ficultas est, si confidetur beatitudo, ut operatio procedeat
a potentiis, vilo ab intellectu, & fructu a voluntate, sic enim
loquendo de beatitudine dicunt communiter Thomistae, &
Renectiones cum D.Th. i. q. 12. ar. 6. eius inqualitatibus non ex
parte potentiarum, sed ex parte habitationis beatitudinarij in
ipis existentium attendi debere, ut inqualitatem visionis jux-
ta inqualitatem luminis existentis in intellectu beati, & illius
elevantis ad elicendam visionem, atque ita ex sola divisione
elevatione, seu lumine gloria determinari intentionem visionis.
Dei, ita perfectio intellectus in naturalibus cum equali lumi-
ne gloria perfectius divisionem efficiunt intuitu non possit,
sed ex aliquo lumine quantumvis unius intellectus sit naturali-
ter perfectio alio, non nisi equalis visu oritur. Scritus verò è
contra cum omnibus Scottis 4. d. s. q. 6. E. & F. doceat inqua-
litatem beatitudinis formalis, scilicet visionis, & fructus Dei
ponere ad majorum graduum beatitudinalem, habituimus pro-
pter maiorem perfectionem naturalem, quod est ab arbitrio, ita
arguit Caspensis cum aliis Thomistis tr. cit. disp. 4. f. 6.
34 Ad has, & plures alias objectiones jam responsum est dis-
p. 6. cit. qu. 7. art. 2. Ad primum negatur secunda consequentia cum
ipsa probatio, neque enim verum est, quod fuit intellectus
nequit simpliciter videre Deum ab ipso elevatione, ita neque
potis perfectus videat videtur ex propria facultate, nisi per-
petuū eleverit, ut latè declaravimus ibi, nro. 196. & modus illius
arguendi per regulam topican, sic habet simpliciter ad sim-
pliciter, ita magis ad magis &c. vele tantum in causis praefatis,
& totalibus, lumen vero non est causa praefata, & totalis vi-
nis, quasi sit tota ratio illam producendi, sed etiam procedit
modus ab intellectu elevato, qui ex se taliter est, ut felim ho-
mum instruitus, & elevatus petat procurare visionem cum la-
bilitate, vel tantum ex prelatione, & intentione, cum qua illum non
producere alius intellectus imperfectior, sed cum minori, & gradi
omino concedimus ultimam consequentiam, quod nullus ex-
cessus perfectionis potest in visione constitui, qui respondere
naturali virtuti, & ab ea efficienter, & praeceps emanet, quia non
producit talis intensior actus, & quod illum gradum a virtute
naturali intellectus nōdum sumptu, sed elevata per lumen
quod etiam cum potentia talem intensiōem attinet, per quem
influxum supernaturalitatem quoque illius gradus intensiori com-
paratur, & cum actus illius praedicti individualiter oculo

oriri, non tantum ex inaequalitate habituum lumini, & char-
tatis, sed etiam ex inaequalitate potentiarum operantium, ita ut
perfectior intellectus cum æquali lumine perfectiore elicit
visionem, vel falso eleicit possit, quod non inter addimus,
quia quidam Scoti licet concedant de possibili, & de eo, quod
eveniret ex natura rei posse intellectum perfectorem, cum equi-
li lumini perfectorem visionem elicere, id tamen de facto ne-
gant, alio vero medium de possibili, sed etiam de facto contendunt
rem ita se habere, ut perfectior intellectus cum æquali lumine
perfectiore quodammodo elicit visionem.

perfectorum quoque eiusdem venientem.
32 Quam sententiam nos quoque ex professo defendimus t. sent. dil. p. 6. q. 7. & probavimus ex Scoto d. 3. d. 13. q. 4. quia non minus propria virtute concurrit potentia naturalis elevata cum principio supernaturali ad actus supernaturales, quam adiuta principi naturali ad actus naturales; sed perfectio potentia cum equali principio naturali producet intensiores, & perfecciores actus naturales, nam perfectio intellectus cum equali specie intelligibili perfectius intelligit, & viuis corporalium actior perfectius videt; quam debilior cum equali lumine; ergo eadem potentia perfectior cum equali principio supernaturali perfectiores actus supernaturales produce poterit. Non valet communis Thomistorum responso, quod licet intellectus creatus habeat activitatem naturalem videndi Deum, per eam tamen videre nequit, nisi quatenus elevatus lumine gloria, ac proinde per eam non agat, nisi iuxta quantitatem elevationis per ipsum lumen factam. Non valet, inquam, quia ut ibi arguitur, quando dicimus potentiam non concurret, ut non elevatam ad actus supernaturales, non ita debet intelligi reduplicative, quia elevatio, seu principium elevans sit ratio ratiocinandi visiōne, & actum supernaturale, sed in eo tantum sensu debet intelligi, quod concurrat, ut elevata, quatenus si non elevaretur per principium supernaturale, non concurret, sed ex ea proportione fit intelligi non bene deducetur, quod per propriam virtutem non agat, nisi iuxta quantitatem elevationis per ipsum lumen factam, nam ut bene deducetur, debebat ex proportione intelligi in primo sensu, in quo est penitus falsa. Alias quoque Recentiorum instantias, & refutationes vide rejectas q. 7. cīr. art. 1. sive Sadox, Theologia, p. 1. & 2. & 3. & 4. & 5. & 6.

33 Sed arguit Thomista in oppositum, quia visio est adus omnino supernaturalis secundum substantiam; ergo secundum se totam debet esse proportionata agenti supernaturali; ergo si maior est visio, & ipsiusmet agens debet esse magis elevatum, vel per lumen, vel per speciale auxilium Dei; ergo nullus ex celis perfectione potest in visione constitui, qui respondeat naturali virtuti, & ab ea efficienter, & precise emanet. Consequens pater, quia si natura quantumvis perfecta non operatur nisi ut elevata; ergo ne magis operatur, nisi magis elevata, atque ideo stante equali elevatione tam ex parte luminis, quam ex parte Dei equalis erit, & visio, sive procedat ab intellectu Angelico, sive ab humano.

quod in via suaque probacione ad patrum apostolorum et papa Iulii
quod non minus habeat perfectorem intellectum, nam hic per
perfectus adiunctus Deum videret, licet quale lumen utique
tributatur. Denique legeuretur etiam viatorum cum equali auxi-
lii efficaci propter maiorem perfectiōnem naturalē posse melius
credere, & melius diligere Deum, & per consequens se difi-
fidence ad maiorem gratiam supernaturalem, habituam pro-
pter maiorem perfectiōnem naturalē, quod est ab ardorūm ita
arguit. Calpensis cunctis aliis. Thomistis tr. cit. disp. 4. sec. 8.
34 Ad has, & plures alias objectiones jam responsum est disp.
6. cit. qu. 7 art. 2. Ad primum negatur secunda consequentia cum
eius probatione, neque enim in verum est, quod sicut intellectus
nequit simpliciter videtur Deum absque elevatione, ita neque
posit perfectus videtur Deum ex propria facultate, nisi perfe-
ctius elevetur, ut latè declaravimus ibi no. 196. & modus ille
arguendi per regulam topicam, sicut et habet simpliciter ad ful-
fillendum.

plícere, ita magis ad magis &c. valeat tantum in causis præcīsū, & totalibus, lumen vero non est ea causa præcīsa, & totalis vi-
nis, quia si tota ratio illam producendi, fed etiam procedit suo
modo ab intellectu elevata, per eam talis est, ut semel hoc lu-
minis instructus, & elevatus, per eam producere viensem cum ta-
li, vel tanta explicatione, & intensione, cum illa illum non pro-
ducere; alius tamen intellectus imperfectior, sed cum minori, & gratiis
omnino concedimus ultimam consequentiam, quod nullus ex-
cellens perfectionis potest in vienso constitui, qui respondet
naturali virtuti, & ab ea efficienter, & præcīsa emanet, quia non
producitur talis intensionis actus, & quod nullum gradum a vir-
tute naturali intellectus nōdē sumptu, sed elevata per lumen,
quod etiam cum potentia talem intensionem attingit, per quem
influxum supernaturale litterat quoque; illi gradū intencori com-
municat, & cum actus illi procedat individualiter a toto con-

Quæstio II. Articulus I.

juncto, sunt enim intellectus, & lumen causæ partiales visio-
nis partialitate causæ, non partialitate effectus, non pores af-
fignari aliquis datus procedens à potentia, & non ab habitu, &
id è datus illi secundum se totum est supernaturalis ratione nō
cantium objecti, sed exiam ratione potentie habitu supernatu-
rali informatio, & elevarius, ut ibiibus declaravimus.

ARTICULUS PRIMUS.

*De necessitate luminis gloriarum ad beatam visionem,
ac misericordibus ejus.*

rali informata, & elevata, ut ibidem declaravimus.
Ad Confirmationem jam diximus q. cit. art. I. in fine etiam
in hac sententia beatitudinem esse mercedem correspondente
propriis meritis in adulcis, & dari majorem, vel minorem pro
ratione meritorum adeo ut non detur maior unquam, quam si
meritorum disponitio, non tam semper opus esset totam ha-
ber rationem mercedis, & premii proprii laboris, rotamque
correspondere meritis propriis, nam secundum aliquem
dum potest etiam correspondere meritis Christi, etiam secun-
dum illum, qui dicitur correspondere majori activitati intel-
lectus, ut ibi fuisse declaratur us, quare ad argumentum neganda est
consequencia, quia semper verum erit dicere in aliquo fen-
tu, quod beatitudo datur propera merita, & cum proportione ad
merita, vel proprieta, vel Christi nobis appropriata. Ad ultimum
negatur consequencia quoad facultatem partem, quia ut diximus
q. cit. art. 2. num. 211. non ob id dicendum operari ultra vires
a Deo data, quia gradus illi correspondentes majori concurvi
potentie sit a sola natura auxilio gratis desumpta, quia etiam, &
ille gradus esset a potentia elevata per gratiam, & in eum influ-
erit gratia cum potentia, quia ut ibidem diximus habitus cum
potentia potest in actus inferiores scipio.

potest poterit in actis innotescere. cap. 35.

59. Potremus queritur, si beatitudine hominum sit minor beatitudine Angelorum, & sensus quæstus est, an inter homines, & Angelos ita sit iniquitas beatitudinis, ut quilibet Angelus perfectiores habeat beatitudinem, quam quilibet homo. D. Th. p. 1. q. 108. refert opinionem quorundam antiquorum, qui dixerunt homines nullo modo ad equalitatem beatitudinis Angelorum transferri posse, quoniam fundamentum erat, quia Angelis data fuit gratia iuxta perfectionem naturæ, natura autem Angelica perfectione naturæ humana; ergo &c. Oppositant tamen docent Scholasticæ omnes 2. diff. 9. & D. Th. l.c. art. 8. & pat. 2. q. 4. ar. 5. & est etiam communis sententia Patrum, D. August. epist. 111. Historiæ in Ezechiel cap. 12. Chrysostom. homil. 24. in Joan. & hom. 12. ac etiam aliorum, qui Joannem Baptizant dicunt in beatitudine in aquâ omnibus esse Angelis etiam supremis, ut D. Bernardus ferm. de excellentiâ Joannis, Petrus Chrysologus ferm. 127. & aliis, difficultas modo est de certitudine hujus sententie, aliqui enim putant esse de fide, & haec enim non exciperetur Christum, & B. Virginem, ut Cohnichus p. 1. q. 9. ar. 5. aliis vero dicunt, ternerarium non esse sentire, omnes Sanctos exceptio Christo Domino, & B. Virginie, habere beatitudinem omnibus Angelis inferiore quavis ali-

habere beatitudinem omnibus Angelis inferiorem quamvis ali-
quid temeritatis ficiat Apologetos etiam non exciperet. Ita Be-
canus quæst. 108. art. 8. Communior, & probabilior sententia
docte hoc in primis certum esse, & de fide beatitudinem Christi
omnibus aliis effe perfectioem, & ita etiam docet Scot. 3. d. 15.
q. 3. ubi at voluntate Christi perfectius frui Deo, quam volun-
tatem cuiuslibet Angeli, licet ex natura rei voluntas Angeli
perfectius frueretur. Deinde certum est, ac de fide B. Virginem
perfectiore habere beatitudinem omnibus sanctis homini-
bus, & Angelis excepto Christo, ut docet Suar. tom. 2. in 3. part.
disp. 21. sec. 3. ubi etiam affirmat ejus beatitudinem esse mai-
orem omnibus gradibus beatitudinis hominum, & Angelorum
collectivè sumptis. De S. Joanne Baptista nihil certum habemus
ex scripturis; sed folium prefati Patres dixerunt aqualem esse
in beatitudine omnibus Angelis etiam supremis. Argumentum
vero factum pro contraria sententia illorum antiquorum, qui
dixerunt homines nullo modo transferri posse ad equalita-
tem beatitudinis Angelorum, nullus est momentum, cum hoc
pendeat ex voluntate Dei dantis gratiam, & ex gratia possit
homo mereri beatitudinem maiorem, potest enim Deus homi-
nibus tantam graciā augere, & merita, ut illis habeatur ma-
ioris beatitudi, quam Angelis.

QUÆSTIO SECUNDA.

De Visione Beatifici

36 **J**am dictum est quæ questione precedentie beatitudinem confessalem in utroque actu intellectus, & voluntatis confitei, & cibice, & visione, & fruitione, quas habent intellectus, & voluntatis in patria respectu obiecti beatifici, licet principalius in fruitione confitatur, quam in visione ut supra dictum est art. 2. n. 16. modo pro maiori explicacione beatitudinis formalis ac singulos humusmodi effusus descendens

637

dum est, & de iis specialiter discurrentibus, & quidem prius
de visione beatifica in hac questione, & postea de fruitione in
& sequenti.

ARTICULUS PRIMUS.